

DISPVATIO INAVGVRALIS MEDICA
DE FINE
HÆMORRHOIDVM
PRINCIPIO
VARIORVM MALORVM.

QVAM
DEO T. O. T. M. AVSPICE,
RECTORE VNIVERSITATIS AC PRO-CANCELLARIO,
VIRO MAGNIFICO, MAXIME REVERENDO, ILLVSTRI, AMPLIS-
SIMO ATQVE CONSVLTISSIMO,

DOMINO
CHRISTOPHORO IGNATIO
DE GVDENVS, J. V. D.

INSIGNIS ECCLES. COLLEG. S. SEV. CAN. CAP. ET SCHOLAST. EMINENT. AC
CELSISS. PRINC. ELECTORIS MOGVNT. CONSIL. ECCLESIAST. EIVSDEM-
QVE PER THVRING. IN SPIRIT. SIGILLIFERO,
IN ALMA HIERANA
AVTORITATE GRATIOSÆ FACVLTATIS MEDICÆ,
SVB PRÆSIDIO

SPECTATISSIMI DOMINI DECANI,
DN. HIERONYMI *Sudolff*

PHILOSOPHIÆ ET MEDICINÆ DOCTORIS,
CONSILIARII ET ARCHIATRI ELECTORAL. MOGVNT. FAC. MED. ET PHILOS.
ASSESS. ORDIN. N. N. CHTMIE ET MATHEM. PROF. PVBL.
PATRONI ET PROMOTORIS SVI MAXIME DEVENERANDI,
PRO DOCTORIS GRADV

ET SVMMIS IN MEDICINA HONORIBVS AC PRIVILEGIIS
RITE IMPETRANDIS,
PVBLICÆ ERVDITORVM CENSVRÆ EXPONIT
AVTOR ET RESPONDENS,

GODOFREDVS HENRICVS DVCKEWITZIVS,
PTRIZA - POMERANVS.

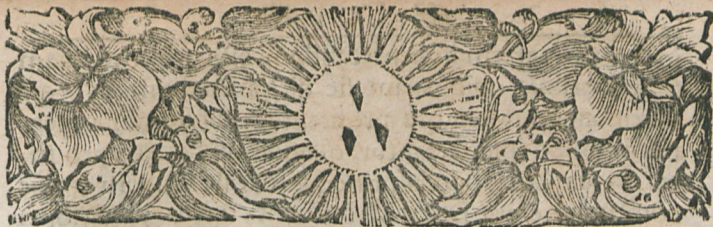
AD DIEM XVII. DECEMBR. ANNO M DCC XXV.
IN AVDITORIO MAJORI, COLLEGH MAJORIS, HOR. CONSVET.

ERFORDIÆ, Typis GROSCHIANIS, Acad. Typogr.

DE TINE
 HAEMORRHOIDIVM
 PRINCIPIO
 VARIORVM MALORVM
 CHRISTOPHORO IGONATIO
 DE GADENVS I.V.D.
 PRO DOCTORIS GRADU
 ET SVMMIS IN MEDICINA HONORIBVS AC PRIVILEGIIS
 GODFREYVS HENRICVS DVCREWITZVS
 RECTORIAE THEOLOGICAE VNI. T. P.

PRÆFATIO.

Naturam nihil facere frustra, vetustissimum Philosophorum assertum est, quod ipsa avtopsia, & quotidiana experientia ubertim confirmare solet. Ita enim Physici & scrutatores rerum naturalium ubique certum quendam subesse finem, scopumque intentum jucundo spectaculo animadvertunt: imo unius destructio alterius observatur generatio, ut ita plane nihil occurrat in hoc universo, quod legibus naturæ non obediat, & commercio ejusdem perpetuo, sive circulo quasi succumbat: Hinc mihi quidem Veterum Ethnicorum Philosophorum animam illam mundi, seu spiritum universalem enatum esse, non sine omni fortean ratione videtur, cum omnia ordine adeo pulcherrimo instructa esse imo & progredi visâ sint; Ast genuinum horum fontem nescientes, solo naturæ lumine suffulti, non potuerunt non quævis hæc tribuere principio cuidam universali mundano, quod his ipsis quidem non adeo

in malam partem interpretandum esse arbitror, quam recentioribus quibusdam sic dictis Alchymistis, qui Christianam fidem ore profitentes, nihilominus gentilissimum eo ipso sectantur, quando hodiernum pro succanda sua Chrysopœia principium tale universi totius commune extra DEVM statuunt, cujus possessores ipsam quarumlibet rerum naturam pro lubitu eo mediante transmutare possent in nobilium & perfectissimum, ut exin quoque, tanquam medicina universali, homines non modo a quovis morbo curari, sed etiam longævos imo immortales quasi reddi posse polliceantur. Verum enim vero, saniores omnino Philosophi longe aliter sentiunt, præter illud enim, quod falsitas hujus hypotheseos se ipsam manifestet, quando caritas & raritas auri quotidie incrementum capit, quo plures Alchymistæ hinc inde exsurgunt, & terminus vitæ humanæ tanto magis abbreviatur, quo frequentiora divulgantur universalia, quod & ipsorum artificum horum exempla satis abunde docent, præter illud inquam, veri philosophi certum fundamentum e sacris literis didicerunt, quo innixi, omnia creata tanta perfectione producta considerantur, ut hominem longe inferiorem conspiciant, quam qui spiritum quendam universalem concentrare & perfectioni creatæ aliquid perfectius corporibus addere posset. Quicquid sit, meum jam non est, prolixius de his differere, hoc tamen firmo certe stat talo, Deum T. O. tanquam summum rerum naturalium directorem, imò & conservatorem sapientissime ipsam quoque naturam intruxisse, ita, ut omnia, quæ in illa aguntur, accuratissimo ordine

dine ac prudentissime perficiantur : Quid quod ipsi morbi genus humanum infestantes bonum intendant finem, dum natura a materia præternaturali & morbifica sese liberare vult, & aut nimis debilitata, vel ob nimiam materiæ peccantis copiam sæpius varia mala producere solet, atque a vero scopo aberrare cogitur, quod Celeberrimus nostri temporis Medicus *D. Stahl*, in suis *Dissertationibus Medicis* passim luculenter testatus est, & *Kündmannus* in peculiari tractatulo, von dem *Berstande des Menschen vor und nach dem Falle*, præter alios permultos explicavit. Sic fluxum mensium statui præternaturali annumerare nullus dubito, quamvis ejusdem salubritas, si ordinarie fluant, ipsi prædicatum status naturalis tribuere multis videatur. Neque minorem merentur attentionem hæmorrhoides, quas multis omnino sanitatem cum vita conservasse constat. Quæ vero inde resultat salubritas, hæc si rite constitutæ sint, ea certe non raro mutatur & a statu horum irregulari notatur noxia, imo finis fluxuum istorum plerumque principium variorum malorum deprehenditur, hocque mihi de specimine inaugurali sollicito ansam præbuit, ut loco *Dissertationis Finem Hemorrhoidum principium variorum malorum* sisterem, quantum pro virium mearum tenui modulo fieri posset, hocque præsentibus hisce pagellis B. L. placidæ censuræ offerre volui. Tu vero, summum Numen, & Prudentissime omnium rerum Director, me quoque & hos labores qualescunque gratia tua exoptatissima gubernas, & quasvis actiones meas in Tui majorem gloriam, proximique salutem clementissime dirige.

§. I.

Instituti ratio perbreve[m] hæmorrhoidum historiam exigere videtur, quam etiam sequenti modo præmissurus sum, ut primo earundem Descriptionem, differentiam, locum, modum, tempus, causas & denique usum explicem, ut ex his eo facilius deduci possit, quomodo finis hæmorrhoidum variorum malorum principium esse queat atque soleat.

§. II.

Vox Hæmorrhoidis e Græco desumpta est idiomate, atque idem denotat per se, quod alias Hæmorrhagia involvit, scil. fluxum sanguinis, composita enim est ex *αἷμα* sanguis & *ῥεω* fluo; Medicis vero in sensu strictiori sanguinis fluxum ex ano proprie significat, & vocantur in plurali hæmorrhoides, quia vasa hæmorrhoidalia dantur multiplicia, sicque Hæmorrhagiæ nomine potius in genere quamlibet in reliquis corporis partibus sanguinis profluxionem insignire amant. Germanis hæmorrhoides vulgo audiunt: Die goldene Ader, forsitan, quia harum debita constitutio a gravissimis præservare, imo & liberare malis solet, ut hinc sane multis auro cariores astimanda sint.

§. III.

Hæmorrhoides itaque proprie sunt excretio sanguinis ex inferiori parte intestini recti per vasa sic dicta hæmorrhoidalia periodice ut plurimum atatem consistentem ex plethora aliisque causis non sine insigni levamine afficiens. Sicque excretio genus constituit satis congruum, quamvis enim sanguis per se humor maxime laudabilis & neutiquam excrementitius sit, eo ipso tamen, quatenus ob nimiam quantitatem vel corruptam qualitatem certa cruoris portio a naturæ spontaneo negotio per loca excretoria, vel etiam vias inconsteras cum notabili commodo eliminatur, illa ipsa portio tanquam superflua & satis noxia jure meritoque excrementitia dici poterit.

§. IV.

§. IV.

Vulgo hic fluxus (sicut & simili modo ipsa vasa hæmorrhoidalia) dividitur in internum atque externum, nempe dum interius sanguis exsudat & profluit, vel in extremitate intestini recti prorumpit, ut quasi exterius ipsa vena hæmorrhoidalis oscula conspici queant; sunt porro alia fluentes & aperta, alia cæca & furentes, quæ scilicet tument cum maximo dolore, nec sanguinem reddunt: alia notantur cum inflammatione notabili, alia sine illa, vid. *Jac. Hollerius de morb. internis Lib. I. Cap. 55. p. 573. in Scholiis. Loco hæmorrhoidum sanguinearum in aliis quoque observantur alba, quas D. Mich. Alberti in peculiari Dissertatione de Hæmorrhoidibus albis explicavit, ubi non cruentam, sed albicantem, partim mucilaginosam, partim vero ichorosam, imo quandoque solummodo serosam prodire materiam asserit; eamque ex efflorescentia serpinosa circa hæmorrhoides deducit. Datur pariter species hæmorrhoidum cæcarum, quæ cristata appellantur, ab exerescentia seu potius tumore cristam galli adæquante, vid. Alberti in Diss. de Hæmorrhoidibus cæcis, quæ tamen distingvendæ sunt a Verrucis, mariscis, rhagadibus, condylomatibus, formicis, similibusque protuberantiis.*

§. V.

Sedes hæmorrhoidum est, uti in Definitione innui, inferior intestini recti pars, vasque ejus sic dicta hæmorrhoidalia: Nimirum hæmorrhoides interna prodeunt ex vena hæmorrhoidali interna, quæ in intestinum rectum excurrit, ejusque inferiorem partem ad spithamæ præter propter longitudinem, ubi præsertim ejusdem ramuli inferiorem intestini recti partem perreptant & cingunt. Hæmorrhoides externa fluunt ex vena hæmorrhoidali externa, quæ orificio intestini recti inserta deprehenditur. Utraque autem vena tam interna quam externa, rami venæ portæ existunt, quod inter alios *Hollerius* l. c. intendit, item *Vesalius de corp. hum. Fabrica Lib. 3. Cap. 5.* demonstravit his verbis: *Ramum portæ, quem sub recto intestino declivem ac mesenterio*

terio suffultum porrigi scripsimus non nunquam ad feculenti sanguinis per ani venulas, sanguine interdum manantes, expurgationem plurimum conducere arbitror. &c. quo cum & consentit Columbus Anatom. Lib. 6. Describendus est nobis ramus, qui inter vene portæ ramos connumeratur, ut ab eo originem ducit, qui lieni dicitur, qui parte leva per mesenterium descendens extremum rectum intestinum petit, venasque gignit hæmorrhoidales, quibus duntaxat potest a melancholico humore vindicari. Conf. Sebentius obs. med. de hæmorrhoidibus. Quas Celeberrimus Fischerus, Senior Facultatis M. E. summè Venerandus, in peculiari Dissertatione, Hæmorrhoides ex palato profluente, annotavit, curiosiores omnino sunt, illas tamen hic omitto, tanquam ab instituto meo alienas, quod tantum ordinarium locum recenseri jubet, quale iudicium etiam esto de illis, qui alias harum vias inconvetas proferunt.

§. VI.

Ex his itaque venarum ramulis hæmorrhoidum origo notatur, quando cruor ille superfluus, imo excrementitius, merito appellandus per oscula extrema harum venarum exsudare solet, in hoc enim cum menstruis mulierum convenit, præsertim si hæmorrhoides internas spectes, ubi haud raro adinstar fluxus mensium notabilis in ipso intestino colligitur sanguinis quantitas, quæ etiam ibidem sæpius coagulatur, & congrumescit, tandemque uno quasi impetu sphincteris ani relaxationem quantitate sua efficit atque prodit. Externæ tamen magis cum tenesmo quodam conjunctæ sunt, eoque exprimuntur modo, ut non sine sensatione quadam molesta fluant, cum internæ potius spontaneo naturæ negotio accidunt, hincque facilius & commodius succedant quam externæ. Cæcæ vero ex utraque parte satis molestæ sunt, & haud raro gravissima inducunt symptomata non sine periculo vitæ, dum cum intensiori tenesmo venarum observatur tumor, imo quandoque ipsa portio quadam intestini recti exprimitur cum insigni dolore, ex turgentibus autem sanguine vasibus Sangviferis oriuntur hæmorrhoides tumentes, cristatæ, similes-

milesque exerescentia, qua ob graviora incommoda merito furentes vulgo appellantur hamorrhoides, hasque pro qualicumque levamine efficiendo sapius scarificatione, hirudinibus, aliaque Chirurgica operatione aperire, necessitas urget; Non semel tamen hanc omnem eludere operam visa sunt; Ha vero iis praecipue accidere solent, quibus contra naturae spontaneam intentionem arte fluxum eundem inducere. Patroni ejus intenderunt, vid. Dissert. D. Alberti de Hamorrhoid. cecis.

§. VII.

De Tempore Hamorrhoidum varia occurrunt notatu dignissima; Quod primo atinet ipsam periodum, quam hamorrhoides servare solent, illa non observatur una eademque, quia potius vel ratione diversitatis subjectorum vel aliarum circumstantiarum quam maxime deprehenditur. In nonnullis itaque ubi rite scil. procedunt, menstruum observare solent tempus, quale mulieribus in fluxu mensium notum est, ita Schenckius Lib. 3. med. Obs. p. m. 391. seq. Hamorrhoidibus periodicis, ut mulieres menstruis, vexari quosdam, annotavit ex Vesalio, Anton. Zimara, Amat. Lusitano aliisque, quid quod Idem l. c. ex Hollerio allegat Hamorrhoides mensium loco etiam in gravidis fluentes. In aliis magis continuus esse solet, quale constat exemplum pariter e Schenckio l. c. quod quidam Hamorrhoidibus affectus fuerit per dies 45. ad libras duas sanguinis excernens; Ita in multis ne quidem certum tempus quoddam vel periodus locum habet, dum mox tardius, citiusve, mox vero quasi continuo, sicque satis irregulariter hamorrhoides apparent. Neutiquam tamen dicere ausim, ut vulgo creditur, earum periodum dependere a motu Lunae, vel quasi sidus hoc humoribus in corporibus animalibus praeset, eosque dirigeret, ut hinc fluxus mensium, imo & hamorrhoidum originem suam atque periodum traheret, qui enim finem omnium siderum, in quem creata sunt, e sacris Literis curatius perferutatur, eundemque ex effectu & physice rite dijudicat.

B vix

vix eandem defendet sententiam, uti Celeberrimus Rivinus in programmate & ex professo in MSto suo de Astronomia præter multos alios demonstrare annisus est, quid mihi itaque circa hujus causam statuendum esse videatur, in sequentibus, ubi de causis fusius, explicabo, Neque hic reticendum est, quale anni tempus fluxus hic præ cæteris amet, ubi, si eodem affectos expiscemur, plurimi omnino verum atque æstivum accusabunt tempus, nec sine ratione; Constat enim humores nostros tunc temporis magis, quamquidem alio, æstivare ab aëre calidiori, solisque radiis, hincque elevari quasi, ut præternaturalia e corpore eo ipso simul eliminare tentet natura, unde plurimi quoque tunc observantur morbi & exanthematum proventus, cum frigus hyemale magis humores concentret, porosque constringat atque occidat, ut exin etiam in regionibus Septentrionalibus parcius observentur hæmorrhoides, quam in calidioribus, uti jam Hippocrates Lib. de Aere, aquis & locis cap. 4. §. 7. annotavit, quod inter alia injuriis climatis tribuere nullus certe dubito. Eo autem posito reliquæ anni partes neutiquam excluduntur, cum ipsa quotidiana experientia testetur, quosdam nullo tempore ab iisdem immunes esse, quin potius periodico hoc fluxu suo absque notabili illo discrimine gaudere continuo.

§. VIII.

Non vero indiscretim omnes hominum ætates ita vexantur: hic enim de statu ordinario mihi sermo est, ubi proprie à trigésimo usque ad quinquagésimum annum perdurare dicuntur secundum Hippocrat. Sect. III. Aphor. 30. & Heurnium in Comment. ad h. l. aliosque, quamvis non negem, interdum ætatem juvenilem, imo pueritiam, vel etiam ipsam senectutem easdem experiri, quod vel dispositioni hæreditariæ, vel fluidiori sanguini atque plethoræ, aut energia cuidam naturæ, omnino tribuendum esse censeo. Quod porrò differentiam sexus attinet, virili ut plurimum dicantur, ibique vices mensium sexui sequiori proprias

prias quasi excipere solet; Fœminæ tamen pariter vel loco mensium vel cum iisdem simul hunc fluxum sentiunt, uti in antecedentibus ex *Schenkio* allegavi, quatenus scilicet sunt subjecta satis plethorica, vel etiam Scorbutica, lege *Dissert. D. Alberti de Hemorrhoidibus Fœminarum.*

§. IX.

Causam hemorrhoidum proximam si spectemus, naturæ omnino energia & operatio in sensum venit, quæ plethoram sublevare vel heterogeneam sanguinis partem excernere vult, hocque in ætate puerili potius per nares, in juvenili per pectus, atque in virili per inferiores partes præstare solet; Huic vero negotio in multis accingitur ex dispositione quadam hæreditaria, quam etiam ob causam pueris atque juvenibus jamjam hic fluxus accidit quandoque, quia tamen idem in ætate consistente magis observatur, mihi quidem videtur ratio non infima, naturam eo ipso intendere, quo nutrimentum partium superfluum, quod in sanguine consistit, ejiciat, quia tunc illo non opus est, uti in antecedentibus annis, cum corpus incremento indigeret. Causæ procatarticae & occasionales hic desumuntur a medicorum sex rebus nonnaturalibus, ita enim aër calidior, vernus & æstivus magis, omnino humores corporis nostri exagitat, quam nebulosus & frigidus, hincque hemorrhoidibus fluentibus favet, frigidus verò potius cæcas efficit atque furentes. Quantum Cibus & Potus conferat, satis constare arbitror, cum crassiora quævis & crudiora easdem supprimunt, alia e contrario laudabilia, sanguinemque augmentia, illas aperiunt. De Excretis & Retentis experientia dudum docuit, suppressionem mensium vel aliarum excretionum naturalium, efficacissimam esse in iisdem producendis. Motus quoque nimius vel fortior humores nimium exagitat, unde novimus de Equitatione, quod hunc fluxum in dispositis facile inducat. Somnus quoque & Vigiliæ certo respectu symbolum suum adjiciunt, quatenus humores vel incrassari vel subtilisari faciunt. Huc quoque Animi Pathemata referri merentur:

tur: Sic ira integram naturam atque massam sanguineam commovet, mœror vero hanc increffat, hincque illa hæmorrhoidibus fluentibus, hic autem cœcis ansam dat aptissimam, & quæ sunt reliqua. Hic enim prolixior esse probeor, cum hæc omnia jam fusius in *Dissertationibus medicis Stablianis* atque *D. Alberti* explicata sint, quorsum etiam B. L. remitto.

§. X.

Ufus hujus fluxûs ex ipso naturæ sine intento satis apparet, ille itaque in ventilatione sanguinis præsertim consistit; Sicuti enim nimia quantitas corrumpit qualitatem, ita natura negotio hæmorrhoidali prospicit huic malo, seque a nimia mole liberat, uti *D. Alberti in Dissert. de Hæmorrhoidibus, Longævitatæ causa*, ubertim evincere nifus est, dum hac ratione humorum circulus redditur liberior, ut quilibet alii motus vitales, secretiones atque excretiones debite succedant, hincque conservetur sanitas integra; Verum enim vero omne illud de ordinariis hæmorrhoidibus, harumque debito fluxu intelligendum esse profiteor; Cœcis enim furentibus atque irregularibus minime laus illa competit, quin potius præter intensiores dolores & gravissima symptomata sæpius in præsentissimum mortis periculum permultos conjiciant.

§. XI.

Quæ sit indoles atque natura hæmorrhoidum, pro instituti ratione ex antecedentibus sufficienter innotescere arbitror, hæc enim præmittenda erant, quo scopum præfixum eo securius assequi possem: Jam itaque ulterius progredior, ubi finem hæmorrhoidum variorum malorum principium ostendam. Dixi vero in §. 8. terminum ordinarium hujus fluxus includi a trigesimo usque ad quinquagesimum annum, attamen hæc regula suas quoque patitur exceptiones, cum in aliis citius, in aliis diutius occurrat, ut ita saltim a potiori tempus certum determinare more philosophorum voluerim: Nimirum quicquid fit, mihi jam incumbit deducere mala, quæ fluxum Hæmorrhoi-

morrhoidalem desinentem insequuntur, unde, quæ a cæcis, atque suppressis proficiscuntur, sicco hic praterenda sunt pede. Finis itaque hujus excretionis sit annus 50. præter propter, vel senium iniens, ubi in pluribus vires naturæ successive decrescunt & debilitantur, humores magis hinc corrumpuntur & parciores elaborantur, integrum corpus marcescit, cutisque rugis defœdatur, remittit tonus partium, item actiones naturales & vitales seu secretiones & excretiones, verbo: Tota œconomia animalis quam maxime turbatur, omniaque potius decrementum quam incrementum capiunt, dum anima cœlo, & corpus terra sese pededentim quasi appropinquare solet. Ita non mirum, inter alia quoque salutare alias hocce malum ordine suo interrumpi, atque successive deficere, usque dum plane supprimitur. Sicuti autem ipsa senectus alias per se dicitur morbus, ita incommoda, quæ simul ex ipso hoc impedito fluxu oriuntur, sane haud leviora sunt, uti mox videbimus.

§. XII.

Finem Mensium initium morborum variorum opportunum existere, profecto experientia quotidiana luculenter edocet, & *Clariss. D. Stahl.* demonstravit in *peculiari Dissert.* Hæmorrhoides vero analogum quasi mensium muliebrium vulgo prædicantur: Quid mirum itaque, analogiam hanc etiam in fine observari, quando varia exin proveniunt incommoda. Apoplexia primo loco nominanda occurrit, quæ sane morbus Hercules & ætatis senescentis proprius est, quando scil. a materia seroso-pituitosa vel plethora cerebrum, genusque nervosum obsidentur, ut spiritus vitales supprimentur & in functionibus suis impediuntur, unde sensus cum motu & loquela subito deficient, remanente tamen pulsu & respiratione; Hujus species sunt, si v. g. partes cunctæ, capite tamen excepto, corripantur, dicitur Paraplegia: Hemiplegia nominatur, si unicum saltem latus affectum fuerit. Paralyfisque demum in particulari modo brachii vel pedis, linguæ vel

oculi impotentia est. Omnes hi affectus ex uno certe proficiunt principio, saltemque gradu differunt. Finem vero hamorrhoidum iisdem cauſandis esse aptiſſimum, nemo profecto inſiciabitur. Cum enim ordinaria illa excretio per anum deſierit a remittente vigore naturali, circulus humorum interrumpitur, qui exinde colliguntur in corpore & increſcantur, imo caput verſus aſcendunt, ibique ſubſident, præſertim ſerum ſecernitur viſcidum, cum ubique tonus remittat, imo & primæ viæ officio ſuo ſatis negligenter fungantur, unde ut plurimum conqueruntur de Catarrhis continuis, quæ mox hic vel inde ſubſident, & leviſſima demum data occasione, accedente ſcil. frigore externo, vel aëris injuriis, alteratione, aliisque cauſis in actum ducuntur, in cerebro, nervisque ſubſident & modo memorata mala inducunt, ſcil. univerſale, ſeu apoplexiam, vel particularia reliqua dicta.

§. XIII.

Melancholia delirium triſte vulgo nuncupatur, cum ejuſmodi ſubjecta omnia timent, continuoque triſtes multum ejulant, latebras quarunt & hominum converſationem fugiunt, ſibi que vim inferre ſtudent, & quandoque deſperabundi Divinum Numen inſectantur blaſphemiis, quod, ſi vitium hæreditarium eximas, a veteribus atra bili, vel inſarctioni Lienis tribuitur, imo ſanguinem craſſum, nigrum, faculentumque & ejuſmodi oppilationes ſubſeſſe hodiernum deprehenditur. Senibus vero non alio certe ex principio adeo familiaris eſſe ſolet, quam quia energia natura deſveſcit, iisque cruditatibus anſam dat; Ita quoque Hamorrhoides deſiſtentes eo ipſo in cauſa ſunt, quando ſanguinis illa portio retrocedit, lienem & reliqua viſcera occupat, atque craſſitie ſua obſtruit.

§. XIV.

Oblivio atque Deſectus memoria, Vigilia nimia, vel etiam ſomnolentia ſunt affectus ſenectutem comitantes, & quidem ob frigidum ſiccumque in illis temperamentum, dum humidum radicale imminuitur, hujus quoque non
ultima

ultima esse solet causa humorum excrementitiorum affluxus largior ad caput, ejusque partes, unde debilitas generis nervosi, sensuumque exoritur, qualis in Oblivione, vigiliis & somnolentia notatur. Quid quod eadem ratione fenestrae reddantur Vertiginosi, ex humorum flatulentorum & pituitosorum intra corpus abundantia; Haecque ex sine Haemorrhoidum induci, nullus certe negabit qui noverit, quantam suppressio evacuationum consuetarum naturae noxam inferat.

§. XV.

Hinc quoque Oculorum vitia, qualis est Epiphora, sive Illachrymatio, item Lenia, seu sordes palpebris adherentes inter dormiendum; Maculae volaticae, hebetudo & visus debilitas, nec non Ophthalmia, quae est oculorum inflammatio, dolor, rubor, & illachrymatio, glaucorma, quando humor crystallinus lacteam colorem induit; Suffusio seu Cataracta, vulgo *der Stahr*, ubi mucus quidam viscidus plus minusve quasi in membranulam concrevit, atque corneae interius adhaerevit; Unguis & Pannus, si scilicet exterius membranula quaedam Oculo accrescit, & quae sunt similia, senium sapissime infestant. Causa vero illorum praecipua in corruptis maxime humoribus & natura debilitata consistit; Quale quid ex Haemorrhoidibus deficientibus suboriri ratio atque experientia luculenter testantur. Quorsum & affectiones Auditus referri merentur, uti sunt Tinnitus aurium, Oralgia, abscessus aurium &c. quatenus eadem haec ex similibus producuntur causas humoralibus, quibus haemorrhoidalis excretio suppressa oportune succurrere solet.

§. XVI.

Sequuntur Catarrhi seu affluxus Lymphae vitatae in partem quantam corporis humani, dolorem, sapiusque tumorem efficiens, ubi variae demum occurrunt species, in capite scilicet Coryza humida & sicca, sive gravedo, intumescencia amygdalarum seu tonsillarum, quam rauco comitatur, tussis, infarctus bronchiorum, angina,
alia-

aliaque, quæ secundum differentiam partium diversimode appellantur; Defluxiones autem ejusmodi serosæ vel pituitosæ præter externa accidentia, uti sunt aër frigidior & turbulentus, aliæque injuriæ, vitiosis omnino tribuuntur humoribus, viscidis nempe, vel nimium falsis atque similibus, quæ facillimo negotio accidunt ex functionibus naturalibus prohibitis, turbatisque excretionibus debitis, quis itaque dubitaret? eadem in senibus frequentius observari, vel eam ob causam, quia hæmorrhoidale negotium cessavit, si nimirum subjecta illa prius hæmorrhoidalia experta fuerint, de iis enim hic mihi sermo est, ut quilibet facile perspicit, quamvis non negem, omnes hos affectus alios quoque infestare ex aliis causis, imo nec omnibus accedere necessario, licet prius hunc fluxum senserint largius.

§. XVII.

Modo dictis quoque annumeranda sunt mala mediæ ventris, seu Thoracis, ut Asthma & Dyspnœa, sive difficilis respiratio ex morbose pulmonum dispositione orta; Empyema & Apostema pulmonum, quæque aliæ ex vitii pulmonum observantur effectiones, v. g. Phthisis, Tussis, Hæctica atque plures ex subsidentibus humoribus pravis, scil. viscidis & acido-falsis circa hæc loca, hæcque senectutem præ cæteris infestantur, in permultis non sine fundamento judicari arbitror, cessationem hæmorrhoidum præprimis ansam dedisse, quod ex antecedentibus quoque eo fusius colligi poterit, cum hinc abundantia cruoris, vel prava ejusdem qualitas ob interceptam ejectionem ordinariam corpus ulterius permeet, moxque superius vel inferius noxam suam inferat, uti hæc mala docent.

§. XVIII.

Debilitates Ventriculi & Intestinorum, quæque exin suboriuntur incommoda, ut Apepsia, vel Dyspepsia, Ructus, ventriculi Dolor gravativus, Cardialgia, item Cholera, Tenesmus, Tormina Ventris, similiaque in senibus ex eodem principio haud raro notantur, imo & Scirrhi, dolo-

doloresque Hepatis atque Lienis, uti jamjam superius, de Melancholia innui, aliaque infarctiones Viscerum decrepitis communes sunt, quia vigor naturalis in ipsis deficit & omnis œconomia animalis perversa & labefactata est, ita vero hamorrhoidum finis eo magis in causa esse solet, quo arctior cum iisdem datur connexio atque consensus inter partes viciniore.

§. XIX.

Hæmorrhoides rite fluentes a calculo Renum atque Vesicæ præservare, imò & subducendo materiam augmento aptam liberare, inter celeberrimos quosvis medicos constat, quid itaque mirum? easdem ex naturæ decremento suppressas calculosas concrecentias causari, quod certe in iis tanto magis locum habebit, ubi jam prædispositio quadam, vel hæreditaria, vel etiam acquisita ad ejusmodi mala occurrit; cum præsertim hoc fluxu cruditates Frææ & quavis impuritates massæ sanguineæ ad analogiam fluxus mensium ejiciantur, quæ dein in corpore remanent, & secundum dispositionem subjecti vel aliam occasionem datam in hac vel illa corporis parte subsident, unde ortus, augmentumque calculi manifeste propullulat. Constat vero per experientiam, nephritidem cum arthritide sororio quasi vinculo coharere, ut hinc quoque facillimo negotio altera in alteram degeneret, imò desinat, atque reciprocet; harum autem causa proxima profecto non est alia, quam impuritates humorum Sino Frææ, quæ cum humoribus adhuc unita mox hic vel illic in corpore molestias excitant, doloresque atroces, uti in arthritide vaga sive scorbutica, vel fixius adhærescunt partibus tendinosi nervosisque, qualis est arthritis fixa, atque tendines obsident v. gr. in chiragra, Ischiade, Gonagra, Podagra & reliquis, vel interius concrescunt in corpus quoddam solidum, seu calculum Renum & Vesicæ:

C

ca:

ca: Omnia hæc senibus familiaria sunt mala, neque incongrue desinentibus hamorrhoidibus in permultis præter alia tribuuntur. *Evolv. Schenkiius med. obs. de Ischiade p. m. 770.* Quorsum & spectat, si tota massa sanguinea fuerit scorbutica & depravata, quale quid septentrionalibus gentibus præ cæteris accidit, imo & senibus sæpius evenit post finem hujus fluxus, de quo legi meretur *D. Alberti Dissert. de Hamorrhoidum consensu cum scorbuto.*

§. XX.

Hydrops ejusque species originem ducunt a vitio lymphæ, quatenus illa vel nimium serosa, viscida vel acris fuerit, atque vascula secretoria & excretoria obstruit, vel corrumpit, hincque in partes extravasatur, quorsum & tumores œdematosi pedum referuntur; sic quoque ex pituita cum biliosis acidisve humoribus commissa Cachexia totius corporis generatur, quæ præsertim fœminas ob fluxum mensium suppressum afficit, quæ in sexagenariis ex hamorrhoidibus desinentibus eo certius efficiuntur, cum hæc descriptas causas ordinarie inducere soleant. Scabies aliaque exanthemata & defædationes cutis, in ætate senili deprehenduntur, derivanturque ab humorum excrementitiorum scorbuticorumque copia, quæ a natura ad extremitates propelluntur; Tremores artuum atque Contracturæ a vitiosis humoribus deducuntur jure meritoque; Quæ omnia ex hamorrhoidibus absolutis proficisci ex sæpius dictis luculentius omnino constat; nullum itaque est dubium mala illa memorata satis magna, præter incommodum atque dolorem, ut plurimum quoque mortem hominum cedere atque vitam abbreviare; Sunt autem morbi hi longe plures, qui Senectutem comitantur ex fine hamorrhoidum, quam ut chartæ hujus angustia illos omnes atque singulos capere queat, quod etiam scopum nostrum excedere videtur: sufficiet itaque vel potiora ejusmodi mala indigitasse atque indicasse vel
primis

primis quoque labris, qua ratione ab illa causa deducenda sint. Nostrum vero jam erit, quomodo eadem vel praeservari, vel curari, vel ad minimum sublevari quodammodo possint, breviter superaddere certam methodum.

§. XXI.

Quam quilibet modo recensitorum affectuum curam specialem opemque requirat, in praesens explicare, supervacaneum puto, cum ea omnia potius e Practicorum scriptis medicis sufficienter peti queant; neque id certius affirmare audeo, curationem perfectam atque restitutionem in omnibus locum habere, cum ut antea dixi, senectus per se putetur morbus, & senex perfecte sanus nostro tempore instar miraculi habendus sit, integra enim illorum natura tunc quidem apparet debilior, unde tota oeconomia animalis turbatur manifeste, ut hinc aetas illa necessario evadat valetudinaria sive morbosa. Si tamen quid est, quod hoc loco pro cura adjicere possem, hoc certe in eo consistet, ut tam praeservative quam curative modum quendam ostendam, quo mala illa vel evitare, vel tollere, vel mitigare quis possit. Primo itaque loco e fonte chirurgico Venae sectio sese offert, quae omnino secundum celeberrimorum practicum sententiam plethoricis commendari meretur, nostris vero senibus, de quibus hic mihi sermo est, eadem optime convenit, praesertim si antea evacuationi huic sanguinis quam maxime assueti fuerint, locum hujus ordinariae quidem pedibus assignari mallet, quo secundum consuetum haemorrhoidum fluxum etiam humores inferiora versus subleventur, nihil tamen obstat, quo minus etiam alia eligamus loca, praesertim si symptomata jamjam praesentia, vel etiam reliqua indicantia aliud suadeant; hujus quoque in locum scarificatio, vel alia sanguinis diminutio substitui potest, pro differentia circumstantiarum, vel consuetudine subjecti. Haec tamen de iis senibus intelligi volo, quae adhuc sanguinis

gvinis humorumque copiam largam foveat, & v. g. Apoplexiam vel alia mala ob ejsdem noxam sentiunt.

§. XXII.

E fonte pharmaceutico Evacuantia occurrunt, quæ quidem hic usum præbent insignem, verum tamen miora sint, & moderate Laxantia, necesse est, quo natura debilioris in senio habeatur respectus, itaque in alvi segnitie atque siccitate commendantur clysteres humedciantes, emollientes abstergentesque, vel alia substituantur leniter Laxantia; Aloëtica vero, flatulentia & fortius stimulantia evitentur studiose, uti *Stablius in Dissert. de sine mensum §. 48.* optime docuit, quæ propter analogiam merito huc referenda est. E qua simul mihi hic allegare licebit, narcotica quavis & opiata in nostris agris seponi debere, nisi peculiaris indicatio eadem requirat, ubi tamen in Dosi refracta admodum exhibenda sunt. Conveniunt autem egregie Carminativa calidiora & alexipharmaca, ut pituita, quæ omnium frequentissime in senibus observatur, resolvatur & attenuetur atque atonia Viscerum tollatur. Ubi vero acida, vel plus minusve acria, & Salia, observantur in primis viis atque humoribus, ibi temperantia, absorbentia, similiaque præprimis profunt, uti sunt Lap. 69. Corall. rubr. C.C. ust. & S. Δ . Ebur. $\frac{1}{2}$. diaph. vel antihect. Pot. Bolus arm. ∇ . Lemn. &c. vel etiam Θ ia sic dicta digestiva & refrigerantia in phlogosi & dyscrasia humorum dantur v. gr. arcan. dupl. \mp . \oplus lat. \odot depur. & $\frac{1}{2}$ iat. Crem. & Cryst. \mp Cinnab. nat. vel $\frac{1}{2}$ ii, & quæ sunt similia. Resolvendis humoribus impurioribus quoque inserviunt sudorifera leniora, ut $\frac{1}{2}$. diaph. & alia modo dicta temperantia, imo & alia, ut Liqu. C.C. succin. Ess. succin. fassafraßat. Liqv. ∇ fol. \mp . TR. Bezoard. TR. $\frac{1}{2}$ ii \cup Θ \star succin. vel anis. \cup . Bezoard. Buff. \cup . CC. & reliqua; nec diuretica suo loco contemnenda, imo & quandoque bechica usum egregium præstant. Quæ omnia jam curæ Medici

Medici prudentioris relinquo eligenda, vel separanda pro
lubitu & differentia circumstantiarum cui quoque ean-
dem ob causam regimen diateticum ordinare committo,
cum hic ea speciatim ad qualibet applicare subjecta tem-
pus atque ratio prohibeat.

§. XXIII.

Mihi itaque hoc loco sufficit breviter demonstrasse
naturam hamorrhoidum, harumque finem variorum ma-
lorum principium existere, quæque fit ratio curæ paucis-
simis annectasse; plura enim specimen inaugurale mihi
non exigere videbatur. Tu B. L. ea æquibonique con-
sulas, & humanitate Tua supple, quæ pro virium mearum
tenui modulo, vel minus perfecta, vel palato tuo in-
grata deprehendes. Vale.

T A N T V M.

D. S. H. L. E. G.

UNoculi Coecos tentas referare
recessus,
Ut fluat e solitis sanguinis unda
viis.
Rem facis egregiam! mi DVCKEWITZI,
supremus
Annuat! ut *Celebris Doctor* in arte
cluas.

Gratulabundus apponebat

FERDINANDVS LÜDENIVS,
Med. D. & Pract. Halens.

Omnia

OMnia jam nummis veniunt, au-
rumque sequuntur,
Quæ dantur mundi gloria, fama &
honos.

Attamen & dignus meritò sibi cun-
cta recondit,
Laudibus ac summis pulchra Pra-
bæa capit;

Utique sic *Tibimet* jam fertur Purpu-
ra, Amice,
Cœptis & votum det DEVS omni-
potens.

*Sic animitus congratulatur
quondam contubernalis*

G. M. *Philiater.*

DVCKEWITZI, *Tibi* positam contin-
gere metam
Dum cupis & specimen promptus
in arte paras:

Hæc

Hæc mea pauca licet! Sed amici sus-
cipe vota,
Vota quidem fido pectore fusa *Tibi*
Applaudunt omnes & ego *Tibi* gra-
tor honores
Ex animo læto prospera quæque
vovens:
I felix ægram sanans cum corpore
mentem,
Sic studiis fructus commoda mille
feres.

*Hiscæ suo olim Lipsiæ Amico, Fautorique longè
Honoratissimo capeßendos Honores in Me-
dicina gratulari voluit, debuit*

ARNOLDVS MILICHIVS,
Med. Cult.

Bo A 6421

Nr. 11 nur

verknüpft

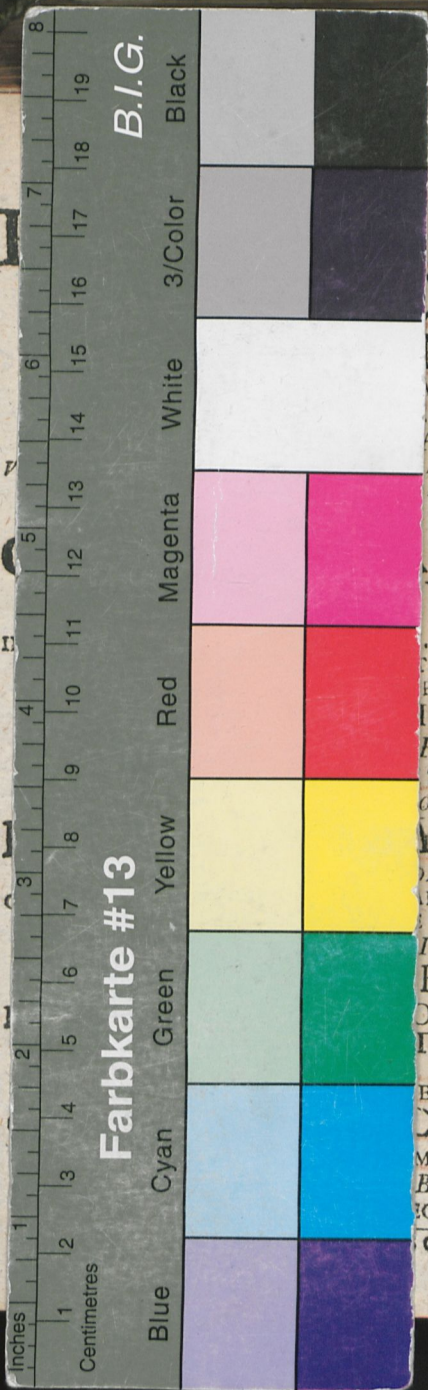
TA-20L

R

1028

VD 17

VRALIS MEDICA

30.

INE
HOIDVM
PIPIO
MALORVM.

AVSPICE,
AC PRO-CANCELLARIO,
ERENDO, ILLVSTRI, AMPLIS.
NSVLTISSIMO,

NO
LO IGNATIO
VS, J. V. D.

. CAP. ET SCHOLAST. EMINENT. AC
. CONSIL. ECCLESIAST. EJVSDEM-
PIRIT. SIGILLIFERO,
HERANA

FACVLTATIS MEDICÆ,
SIDIO
OMINI DECANI,

YMI *Sudolfi*

ICINÆ DOCTORIS,
L. MOGVNT. FAC. MED. ET PHILOS.
ET MATH. PROF. PVBL.
I MAXIME DEVENERANDI,

RIS GRADV
ONORIBVS AC PRIVILEGIIS
TRANDIS,

CENSVRÆ EXPONIT
ESPONDENS,
CVS DVCKEWITZIVS,
MERANVS.

BR. ANNO M DCC XXV.
EGH MAJORIS, HOR. CONSVET.

CHIANIS, Acad. Typogr.

